

Geachte lezer,

In de nieuwe gebiedsplannen zoeken we gezamenlijk als land naar integrale oplossingen voor natuur, klimaat, schoon water en een leefbaar en mooi landelijk gebied. Maar ook naar meer dierenwelzijn, want een enige toekomstbestendige veehouderij is een dierwaardige veehouderij. Daar is iedereen het over eens: Eerste Kamer, Tweede Kamer maar ook alle partijen aan de hoofdtafel van het [Convenant Dierwaardige Veehouderij](#), van LTO Nederland, Centraal Bureau Levensmiddelen Organisatie tot POV.

Het is dan ook erg belangrijk dat dierenwelzijn direct wordt meegenomen in de ontwerpplannen van het Landelijk gebied. Het zou ten slotte een grote desinvestering zijn voor de boer, maar ook voor de belastingbetaler, als we eerst besluiten om een kalverhouder te verplaatsen, om er een paar jaar later achter te komen dat alle kalveren in de wei moeten lopen bij de moederkoe.

Hoe de huisvesting in een dierwaardige veehouderij eruit zou moeten zien, is beschreven door [acht gerenommeerde wetenschappers](#), maar de omslag naar een Dierwaardige Veehouderij betekent veel meer. Welke rol dieren hebben en houden in het voedselsysteem, is een ethische en morele kwestie maar ook een economische en ecologische. Hoeveel landbouwgrond gebruiken we om dieren te voeden? Nu is dat 73% van alle Nederlandse landbouwgrond.

Een beweging naar een veestapel die qua grootte passend is bij het Nederlandse grondgebied, is onvermijdelijk om de maatschappelijke opgaven te halen. Zo blijkt ook uit [onderzoek van de WUR](#). Deze beweging is nodig om duizenden boeren het stikstofjuk af te nemen en weer bewegingsvrijheid geven op het eigen erf.

Daarnaast hopen wij dat het **Actieplan Biologische Landbouw** een veel grotere rol gaat spelen – de biologische landbouw is hét voorbeeld van bewezen duurzaam boeren met een goed verdienmodel. [Ecorys](#) rekende al eens uit dat een omslag naar een geheel ecologische landbouw een grote miljarden opgave is (3,9 mld per jaar), maar per jaar 4,6 miljard oplevert.

Deze manier van rekenen over ministeries heen is belangrijk en een voorwaarde. Het nieuws van de afgelopen weken – pfas in pesticiden en [microplastics](#) in kunstmest – laten maar weer eens zien hoe groot de voordelen zijn van een kunstmest-vrije en gifvrije landbouw. Het is zaak dat u met uw collega's van VWS en I&W kijkt hoe goede keuzen in de landbouw nu, kunnen leiden tot een besparing in zorgkosten later. Het is tijd om gezondheid voorop te zetten en boeren én burgers te beschermen tegen gif. Leg de maatschappelijke kosten bij de vervuilers neer, en dat is vaak de industrie en niet altijd de boer want zij wisten niet eens dat er pfas in de pesticiden zat.

Caring Farmers zal zeer binnenkort een maatschappelijke kosten-baten analyse publiceren waaruit blijkt dat een omslag naar een dierwaardige veehouderij ook de maatschappij meer oplevert dan het kost.

Verder vragen wij om **actief beleid om koplopers onder de boeren te behouden** door ze te ondersteunen. Overheden hebben nogal eens de neiging om al het beleid te richten op de achterhoede, en de voorhoede te vergeten omdat die al duurzaam bezig zijn. Zorg dat een aanzienlijk deel van het budget deze keer niet naar het verbeteren van de achterblijvers gaat, maar juist zodat de voorhoede opbloeit en groeit. Veel van de duurzame pioniers onder de boeren willen nog veel verder verduurzamen, maar lopen keer op keer tegen een muur aan van onbegrip en stramme regelgeving.

[Caring Farmers](#) zijn 350 boeren - groot en klein – die zich vanuit een gedeelde zorg voor boer, dier, natuur, klimaat en gezondheid inzetten voor een versnelde transitie naar een dierwaardig en natuurinclusief voedselsysteem. Wij werken samen met Caring Doctors, Caring Vets en de honderden organisaties achter het [Groenboerenplan](#). Dit bijzondere netwerk van boeren, waarbij niet groot, groter, groots maar slim, slimmer, slimst het adagium is, biedt hun kennis en expertise aan en wil zelf ook verder ontwikkelen.

Elke transitie heeft een voorhoede nodig om de weg voor te bereiden, om te leren en te inspireren. Wij vragen u behalve om dierenwelzijn mee te nemen, ook om te investeren in en ruimte te bieden aan de voorhoede.

NPLG in één keer goed:

- 1) Zet gezondheid op 1: welke gezonde producten zijn er nodig in de regio en hoe produceren we dat zo schoon mogelijk. De gezonde bodem is leidend.
Welke boeren produceren dit al en wil je daarom behouden en ondersteunen? Wij verwijzen graag naar [Rerooting the Dutch Food System](#) en het [Groenboerenplan](#).
- 2) Maak concreet beleid op het behoud van kleinschalige en reeds duurzame of diervriendelijke bedrijven.
- 3) Subsielstromen veranderen van grootschalige technische oplossingen naar integrale duurzame (& out of the box) projecten. Beoordelingscommissies graag hierop inrichten.
- 4) De biologische sector is hét bewijs dat boeren met minder stikstof en klimaatimpact gezond voedsel kunnen leveren met een erkend keurmerk. Stimuleer de biologische markt en zet concrete ambitieuze doelen op het percentage biologische gronden. 25% in 2030.
- 5) Neem dierwaardigheid direct mee in alle plannen en volg voor de huisvesting de wetenschap: de [dierinhoudelijke toets](#) en [A life Worth Living](#) als leidraad. En ga aan de slag! Caring Farmers schreef een [Koplopersplan voor een Dierwaardige Veehouderij](#): wat is ervoor nodig dat in 2030 één op de 10 pakken in de supermarkt van kalf-bij-koe bedrijven is, elke 10e kilo vlees van een varken dat in de modder wroette en elk 10e ei van een dubbeldoelkip. Ondersteunt u dit plan?
- 6) In één keer goed: koppel ook de opgaven voor vogelgriep, brandveiligheid en [adaptatie aan klimaatverandering](#) direct mee waarbij over het algemeen geldt: hoe kleiner de bedrijven, hoe beter beheersbaar. Bij een dierwaardige veehouderij hoort ook een kleinschalig netwerk van slachterijen. Neem dit mee in de plannen en behoud de huidige kleinschalige bedrijven.
- 7) Zet door: per direct geen nieuwbouw/verbouw/overnames van grootschalige veehouderijen zonder de omschakeling naar dierwaardig. Laat boeren op korte termijn een keuze maken: omschakelen of stoppen, bij beiden krijgen zij royale hulp. Maak dierenwelzijn vast onderdeel van vergunningen, gebiedsprocessen en bestemmingsplannen.
- 8) Kijk naar de toegevoegde waarde van het hele bedrijf, en nooit naar de impact per liter of kilo.
- 9) Bedenk dat gemengde boerderijen met verkoop aan huis doen veel meer voor de opleving van het platteland dan megastallen.
- 10) Zoek de Winwin met andere opgaven: bv het stimuleren van kruidenrijk grasland, voederhagen, bomen/boomgaarden als beschutting in koeien/kippenweiden, de aanleg van voedselbossen.

Wij staan voor een natuurinclusieve én dierwaardige kringlooplandbouw. Wij investeren in een leefbaar platteland. Investeert u in ons?

*Dit verstaan wij onder **Koplopers**: al die boeren die al op eigen kracht stappen hebben gezet richting een natuurinclusieve en dierwaardige kringlooplandbouw: biologische en biodynamische boeren; 2 en 3 Ster Beter Leven dieren houders; CSA tuinen, voedselbossen, kleinschalige dierhouders zoals de buitenvarkenshouders & kipcaravanhouders, Herenboeren, kalfbijkie boeren, melkveeouders met bovengemiddeld veel weidegang, lage veebezetting en oud of kruidenrijk grasland, en alle Caring Farmers groot of klein die zich hardop uitspreken voor een versnelde landbouw- en voedseltransitie.*